

Etterarbeid norsk

EN FOLKEFIENDE

AV HENRIK IBSEN

Kort om forestillingen

Doktor Thomas Stockmann og broren Peter er så forskjellige som man kan bli. Peter er konservativ og kapitalist, Thomas er en idealistisk rebell. Thomas praktiserer som lege på byens kurbad. Peter er byfogd, politimester og formann i badet.

Brødrene lever side om side i en norsk småby, ikke ulik andre norske småbyer. En dag oppdager Thomas at vannet i kurbadet, byens stolthet og turistmagnet, er forpestet. Å utbedre feilen vil ødelegge økonomien og livsgrunnlaget til den lille byen. Å ikke utbedre feilen vil ødelegge folks helse.

Den ene broren har retten på sin side, den andre har makten. Men ingen har svaret. Begge er sta. Begge er krenket. Begge er egoister.

En folkefiende - Etterarbeid norsk

Henrik Ibsen er et nasjonalt ikon. En verdenskjent forfatter. Det påstås at hans tekster er klassiske og fortsetter å være levende og evig aktuelle - også i vår tid. I sitt etterord til utgaven av En folkefiende (2. utgaven fra 2005 - et år før 100-års feiringen av Ibsen) skriver Nikolaj Frobenius: «Sannsynligvis ville Ibsen sett vår tendens til enkelt å reprodusere sannhetene fra stykkene hans 100 år etter, som et alvorlig sykdomstegn i et demokratisk velferdssamfunn.» Om den rollen som Ibsen har fått som nasjonalt ikon skriver Frobenius videre: «... Ibsen selv ville vært ubekvem med den utilnærmelige posisjonen han har fått, og at beundringen tangerer den ryggesløse smigeren til den kompakte majoriteten som han angriper så heftig i et av sine giftigste stykker, En folkefiende, fra 1882.»

En folkefiende er et av Ibsens dramatiske verker. Dramatikk er kort sagt en litterær form som består av replikker og scenehenvisninger. Teksten er delt opp i akter og scener og er ment å fungere som manus for en scenisk oppføring. Dramatikk finnes i et vell av ulike sjangre (f.eks. komedie, tragedie, krim, revy, musikkteater ...).

Teatret Vårt sin oppsetning av En folkefiende har bearbeidet teksten for å gjøre selve språket tilgjengelig (og også for å korte ned tekstmengden for at forestillingen ikke skulle bli for lang - originalutgaven ville tatt omtrent tre timer).

Her er en samtale mellom doktor Stockmann og redaktør Hovstad om Doktor Stockmann sin oppdagelse av at vannkvaliteten i badet er dårlig. Utdraget er fra Ibsens originaltekst før bearbeidelse:

TEKSTUTDRAG (fra første del av forestillingen):

- HOVSTAD: Nå, var det *den* saken - ?
- DOKTOR STOCKMANN: Ja, det var den vi talte om. Og det er kanskje for det samme De kommer også?
- HOVSTAD: Ja det er det. Har De tid en liten stund, herr doktor?
- DOKTOR STOCKMANN: Så lenge De vil, kjære.
- HOVSTAD: Har De hørt noe fra byfogeden?
- DOKTOR STOCKMANN: Ennu ikke. Han kommer herhen siden.
- HOVSTAD: Jeg har tenkt en del på saken siden i går kveld.
- DOKTOR STOCKMANN: Nå ja?
- HOVSTAD: For Dem som er læge, og som er en videnskapsmann, står dette tilfellet med vannverket som noe for seg. Jeg mener det faller ikke Dem inn at dette henger i hop med mange andre ting.
- DOKTOR STOCKMANN: Ja, hvorledes - ? La oss sette oss, kjære. - Nei, der i sofaen.

(Hovstad setter seg i sofaen, doktoren i en lenestol på den annen side av bordet.)

- DOKTOR STOCKMANN: Nå? De mener altså - ?
- HOVSTAD: De sa i går at det fordervede vann kom av urenligheter i jordbunnen.
- DOKTOR STOCKMANN: Ja, det kommer ganske utvilsomt fra denne forgiftige sump oppe i Mølledal.

HOVSTAD: Unnskyld, herr doktor, men jeg tror det kommer fra en ganske annen sump.

DOKTOR STOCKMANN: Hva skulle det være for en sump?

HOVSTAD: Den sump som hele vårt kommunale liv står og råtner i.

DOKTOR STOCKMANN: Nei men for pokker, Herr Hovstad, hva er nu det for snakk?

HOVSTAD: Alle byens saker er litt efter litt kommet ihendene på en flokk embedsmenn -

DOKTOR STOCKMANN: Nå, embedsmenn er de da ikke alle sammen.

HOVSTAD: Nei, men de som ikke er embedsmenn, de er iallfall embedsmennenes venner og tilhengere; det er alle de rike, alle dem med de ansette navne i byen; dem er det som styrer og råder over oss.

DOKTOR STOCKMANN: Ja, men de folk har da virkelig både dyktighet og innsikt.

HOVSTAD: Viste de dyktighet og innsikt da de la vannledningen der hvor den nu ligger?

DOKTOR STOCKMANN: Nei, *det* var naturligvis en stor dumhet av dem. Men det blir der jo nu rettet på.

HOVSTAD: Tror De det vil gå så glatt?

DOKTOR STOCKMANN: Glatt eller ikke glatt, - gå skal det iallfall.

HOVSTAD: Ja, dersom pressen får gripe inn.

DOKTOR STOCKMANN: Blir aldri nødvendig, kjære. Jeg viss på at min bror -

HOVSTAD: Unnskyld meg, herr doktor, men jeg vil si Dem at jeg akter å ta saken under behandling.

DOKTOR STOCKMANN: I avisen?

HOVSTAD: Ja. Da jeg overtok "Folkebudet", var det min tanke at jeg skulle få sprengt denne ring av gamle enwise stivstikkere som satt inne med all makten.

DOKTOR STOCKMANN: Men De har jo selv fortalt meg hva ende det tok; De hadde jo nær ødelagt bladet på det.

HOVSTAD: Ja, den gang måtte vi stikke pipen i sekk, det er ganske sant. For der var fare for at badeanstalten ikke skulle komme i stand hvis de menn falt. Men nu står den der, og nu kan de høye herrene unnværes.

DOKTOR STOCKMANN: Unnværes, ja; men vi skylder dem dog stor takk.

HOVSTAD: Det skal også bli erkjent, i all pyntelighet. Men en bladskriver av min folkelige retning kan ikke la en slik leilighet som denne her, gå fra seg. Der må rygges ved den fabelen om de styrendes ufeilbarhet. Slikt noe må ryddes ut liksom all annen slags overtro.

DOKTOR STOCKMANN: Det er jeg enig med Dem i av hele mitt hjerte, herr Hovstad; er det en overtro, så vekk med det!

- HOVSTAD: Byfogeden ville jeg nu så nødig røre ved, siden han er Deres bror. Men De synes da visst som jeg at sannheten går foran alle andre hensyn.
- DOKTOR STOCKMANN: Det forstår seg jo av seg selv. - (*utbrytende.*) Ja men -! Ja men -!
- HOVSTAD: De skal ikke tro ille om meg. Jeg er verken mer egennyttig eller mer maktbegjærlig enn de fleste mennesker.
- DOKTOR STOCKMANN: Men kjære, - hvem faller også på det?
- HOVSTAD: Jeg er kommet av ringe folk, som De vet; og jeg har hatt anledning nok til å se hva som mest trengs til i de lavere samfunnslag. Og det er å få være med på å styre de almene anliggender, herr doktor. *Det* er det som utvikler evnene og kunnskapen og selvfølelsen -
- DOKTOR STOCKMANN: Det kan jeg så overmåte godt forstå -
- HOVSTAD: Ja, - og så synes jeg en journalist tar et tungt ansvar på seg om han forsømmer en gunstig leilighet til frigjørelse for de mange, for de små, for de undertrykte. Jeg vet nok, - i de stores leir vil de kalle det for oppvigleri og slik noe; men det får de gjøre som de lyster. Når jeg bare har min samvittighet fri, så -

Oppgave:

Les originalteksten høyt (gjerne i plenum i klassen). Gå sammen to og to og lag en egen bearbeidelse av teksten. Bruk et moderne språk på en måte som gjør at innholdet og budskapet i teksten er aktuelt og forståelig for oss i dag.

Velg gjerne et eget stil/uttrykk eller sjanger for teksten; dikt, formell tekst, slang, sang, Velg også hvilke stemninger og følelser (glede, sinne, forakt, engasjement, tristhet....) dere ønsker å vektlegge og velg ord som forsterker dette.

Les så teksten (eventuelt kan teksten leses for en eller flere andre grupper eller for hele klassen).

Diskuter så i plenum hvordan de ulike tekstgrepene påvirker den endelige teksten. Diskuterer også om de ulike tekstgrepene gjør teksten mer aktuell for oss i dag. Er Ibsen like aktuell i dag som i 1882?

EN FOLKE- FIENDE AV HENRIK IBSEN

Bearbeidet av Philipp Stengele i samarbeid med ensemblet, Linn Pettersen og Cecilie Lundsholt

Regi og konsept
PHILIPP STENGELE
Scenograf og kostymedesigner
FREYA BUSBY
Koreografi scenekamp
INGA-LIVE KIPPERSUND

Medvirkende
INGA-LIVE KIPPERSUND
HEDDA SANDVIG
ELISABET TOPP